

De ongemakkelijke waarheid

Foto: AP

Paus Franciscus begroet een meisje met Downsyndroom. In Nederland, zegt Willem de Wit van Pro Vita, "leidt Downsyndroom al gauw tot een late abortus omdat ouders en de behandelende arts de verwachte kwaliteit van leven zo negatief inzien".

De juristenvereniging Pro Vita bestaat dertig jaar. Zij wil een maatschappelijk debat over abortus. De politiek heeft zich daarover eenzijdig laten informeren. "Ziekenhuizen laten nu vroeggeborenen tot 24 weken sterven. Dat is toch ten hemelschreiend?"

Henk Rijkers

Het menselijk leven is 'heilig en onschendbaar'. Paus Franciscus heeft zich vorige week duidelijker dan ooit tevoren in zijn pontificaat uitgesproken vóór het leven. "Elke menselijke wet is gegrondvest op de erkenning van het eerste en fundamenteelste recht, het recht op leven", zei hij tegen een Italiaanse pro-life-organisatie. De paus gaf er een persoonlijke draai aan door het thema te verbinden met een kritiek op de wereldeconomie. "Deze economie doodt. Het beschouwt het menselijk leven als een artikel. Iets wat je kunt gebruiken en dan weggooien." En hij voegde eraan toe, zijn eigen *Evangelii Gaudium* aanhalend: we zijn een cultuur van 'verspilling' begonnen die bevorderd wordt door abortus waarin "zelfs het leven wordt weggegooid".

Pro-life als plicht

Voorganger paus Johannes Paulus II, die volgende week heilig wordt verklaard, vatte de moderne agen-

da tegen het leven samen als 'de cultuur van de dood'. Die omschrijving behelst een oproep aan elke katholiek zich in te zetten voor de cultuur van het leven. Pro-life is voor een katholiek geen optie, maar een plicht. Collaboratie met de cultuur van de dood, zoals de christen-democratie de afgelopen decennia grootschalig heeft laten zien, is moreel verwerpelijk (zie Vladimír Palko in de boekenkolom op pagina 29) en leidt alleen maar van kwaad tot erger.

Juristenvereniging Pro Vita heeft zich van meet af aan voor de beschermwaardigheid van het leven ingezet. "Wij zijn een vereniging van 150 leden van overwegend juristen, uiteenlopend van pas afgestudeerde juristen tot ervaren rechters", vertelt mr. Willem de Wit. "Ons uitgangspunt is de beschermwaardigheid van het menselijk leven in alle fasen, vanaf het allereerste begin tot aan het natuurlijke einde. We bestaan ruim dertig jaar en dat is niet toevallig. In 1984 trad de Wet afbreking zwangerschap (Wafz) in werking. Daar ging een moeilijke discussie aan vooraf met als resultaat dat met maar één stem verschil zowel de Tweede als Eerste Kamer de Wafz heeft aangenomen. Abortus werd uit het strafrecht gehaald. Daar hebben wij nooit in willen berusten."

Uw vereniging had op 29 maart een symposium over de abortusgrens van 24 weken. Wat is daar uitgekomen?

"Dan moet ik eerst iets anders uitleggen. In Nederland zie je dat de autonomie van de vrouw heel belangrijk wordt gevonden. Wij vinden dat dit is door-

geschoten. Het gaat ten koste van het recht op leven van het kind. In feite is er een juridische constructie bedacht om dat te rechtvaardigen; het kind heeft pas recht op leven als het geboren is. Dan pas gelden zijn mensenrechten. Dan pas mag je pas spreken van beschermwaardigheid. Er is ook Europese jurisprudentie die dat bevestigt."

Maar filosofisch is dat toch absurd?

"Dat mag je absurd vinden, maar politiek – bijvoorbeeld voor minister Schippers – is het een gegeven. Nu scheppen vroeggeborenen een interessant probleem. Want wat doe je als een kind vroeg geboren wordt, bijvoorbeeld met 22 weken? Juridisch gezien heb je dan een kind met recht op leven, waar alle mensenrechten voor gelden. Daarnaast hebben wij in Nederland ook een abortuswet die zegt dat je een kind tot 24 weken mag aborteren. Die discrepantie is – op zijn zachtst gezegd – heel erg vreemd. Met het symposium hebben we daar de aandacht op willen vestigen."

Te meer omdat medische vooruitgang helpt om vroeggeborenen steeds beter in leven te houden?

"Ja, in landen als Engeland en Zweden wordt vrij veel onderzoek gedaan naar vroeggeborenen. Ook wordt er geïnvesteerd in medische apparatuur. In Nederland niet. Waarom niet? Wij weten dat er volgens neonatologen in dit land 2500 kinderen per jaar vroeg geboren worden, ook wel 'prematuren' genoemd, kinderen die geboren worden na 21/22 en 25/26 weken."

over abortus

Hoe gaan wij daar in Nederland mee om?

“Er is een richtlijn dat hun behandeling pas begint met 24 weken. Die is dus gerelateerd aan de abortusgrens. Kinderen die geboren worden onder 24 weken, laten artsen in ziekenhuizen sterven. Nou ja, dat is toch ten hemel schreiend? Wij vinden dat er volop aandacht voor moet komen dat dit niet kan.”

Hoe zit het met het thema van selectieve abortus?

“Van de late abortussen (16-24 weken), zo’n 5000 per jaar in dit land, vindt 92 procent plaats om sociale redenen. Dus niet om de medische noodzaak die men dertig jaar geleden zo belangrijk vond. Daar zijn we al heel ver van afgedwaald. De kwaliteit van leven van het kind wordt nu erg belangrijk gevonden. Dat is een moeilijk begrip. Wie bepaalt die kwaliteit? Maar je ziet dat moeders allerlei zwangerschapstesten krijgen, waaronder die twintigwekenecho, die sterk gerelateerd is aan de instandhouding van de 24-wekengrens. Terwijl daar geen aanleiding toe is. Tegen het Downsyndroom wordt op een zodanige manier aangekeken, dat het al gauw tot een late abortus leidt. Waarom kiest men daarvoor? Omdat ouders en de behandelende arts de verwachte kwaliteit van leven zo negatief zien. Daarmee kom je in een nieuwe discussie, namelijk mag dat wel en wat is die kwaliteit van leven? Hechten we niet teveel waarde aan de absolute gezondheid van het kind?”

Wat vindt Pro Vita daar zelf van?

“Wij vinden dat kinderen met afwijkingen wel degelijk kwaliteit van leven kunnen hebben. Er zijn zoveel kinderen met Downsyndroom die wél geboren mochten worden en gelukkig zijn. Die in een gezin op mogen groeien en van wie je als regel hoort dat het blijde kinderen zijn waar ook de ouders gelukkig mee zijn, hoewel ze natuurlijk wel veel aandacht vragen. Wij doen in Nederland te weinig om dergelijke gezinnen te begeleiden. Het gaat zover dat ouders die in hun gezin een kind met Downsyndroom hebben dat haast kwalijk wordt genomen. Laatst hoorde ik nog de opmerking dat als ouders kiezen voor een kind met een

afwijking, zij ook maar voor de extra zorgkosten moeten opdraaien. Dat is een gedachte die leeft. Maar als het gaat om mensen met aids of geslachtsziekten, vindt men het wel heel normaal dat iedereen daaraan meebetaalt.”

Hoe zit het met de rechten van de vader bij abortuskwesties?

“Da’s een heel goede vraag. De vader is in deze discussie het ondergeschoven kind. Ja, dat klinkt als een grapje, maar het is echt zo. Er is een tweeledigheid. Aan de ene kant wordt vaders bij abortus niets gevraagd en wordt de autonomie van de moeder heel belangrijk gevonden, anderzijds zijn het in de praktijk vaak de vaders of de omgeving die de vrouw bij ongewenste kinderen onder druk zetten om tot abortus over te gaan. Die rol mag de vader dan weer wel spelen. Dat is een heel interessante constatering.”

Verwacht u veel van een maatschappelijk debat hierover?

“Wij vinden maatschappelijke discussie enorm belangrijk. Af en toe is er wel eens een poging gedaan vanuit de politiek, bijvoorbeeld door minister Bussemaker en nu ook minister Schippers, om zich te laten informeren door de beroepsgroepen. Het typische is dat daar nooit artsen bijzitten of juristen die – zoals wij – een pro-life standpunt hanteren. Er vindt dus een heel eenzijdige informatie richting de minister plaats. En vervolgens zegt die wel: ik heb de beroepsgroepen geraadpleegd. Tja, hoeveel waarde mag je dan aan die conclusies hechten? Wij vinden dat er een eerlijke maatschappelijke discussie moet komen waarin iedereen zijn stem moet hebben, met inbegrip van hen die een pro-lifestandpunt huldigen. Verder vinden we dat Nederland niet een solitaire rol kan blijven spelen tussen de landen om ons heen. Ook als dat een *inconvenient truth* is voor de voorstanders van abortus: een ongemakkelijke waarheid. Want dat is het. Die ongemakkelijke waarheid luidt dat een betere en rechtvaardigere abortusregeling wel eens gevolgen kan hebben voor de autonomie van de vrouw.”+

Foto: Pro Vita

Willem de Wit: “Nederland kan geen solitaire rol blijven spelen tussen de landen om ons heen.”

Klokkenluider

De veertigdagentijd is een echte biechtijd. Wie een beetje werk maakt van vasten, in de ruime zin, komt zichzelf tegen. Onze natuur verzet zich tegen de blootstelling aan meer genade. Dat creëert geestelijke droefheid. De troost van de biecht waarin Christus laat merken

dat Hij het is die de grootste afstand aflegt in het proces van verzoening, gun ik iedere katholiek. Hoe kun je kinderen die troost geven? Ze hebben weinig droefheid meer over de zonde. Kinderen doen tegenwoordig namelijk niets meer fout. De psycholoog Wijnberg schreef daar een leuke column over in *De Telegraaf* ('Hemelse kinderen'). Een priester die kinderen wil leren biechten, moet dus vindingrijk zijn om snaren in de ziel te vinden die nog niet slap zijn komen hangen door jaren van wegwuiven van de zonde. De eerste communicatie biedt daartoe kansen, met bijbelverhalen en regelmatige samenkomsten. Dit jaar hebben we in de parochie het biechtmoment geïntegreerd in een les. Dus niet in de kerk, waar een derde op afkwam, maar op de school waar de voorbereiding plaatsvindt. Een modern schoolgebouw, met grijze stenen, gladde linoleum vloeren, bontgekleurd meubilair, deuren met doorkijkvensters enzovoort. Geen kruisen aan de muur, geen kapelletje, geen Mariabeeld, geen geestelijk boekenkastje of een pot met rozenkransen. Een echte moderne katholieke school. Vriendelijk voor ons als parochie, maar erg neutraal. De kinderen kwamen allemaal toen ik met een collega hun biecht afnam. We waren een vreemde verschijning voor dat gebouw. In albe, met paarse stoel, bij een kruis met kaars op een wit kleedje. Het was voor de kinderen alsof het altijd zo geweest was. Ze hadden allemaal vlijtig de biechtspiegel ingevuld. De sfeer was vredig en iedereen kwam aan de beurt. De werksters poetsten rustig om de biechtplek heen. Huppelend gingen de kinderen weer naar de klas. 'Hemelse kinderen' kunnen met een beetje begeleiding gemakkelijk reële kinderen worden. Maar wat op zo'n moment vooral duidelijk wordt: Christus is werkzaam! We zien Hem soms niet. Maar Hij verrast ons door met een nieuw Gelaat te verschijnen, ondanks jaren van geloofsverwaarlozing. Het doet denken aan de verrijzenisverhalen.

Ik weet dat de eerste biecht bij veel kinderen weg zal zakken, maar die keer ontnemt niemand hen. Ik zou willen dat ik het gehad had als kind, om de liefde van Christus eerder te leren kennen. Ook oefenen we met de kinderen beide manieren van communiceren, op de tong en in de hand. Zij doen daar niet moeilijk over. De ouders ook niet. Wat dat betreft, is de tijd veranderd. Er kan weer meer. Als dit eens gaat resulteren in nieuwe katholieke scholen, zal de genade niet meer naar de bodem van de zielen zakken maar blijvend van de gezichten af te lezen zijn. Zij hebben het nodig, maar wij ook.

Pastoor Harm Schilder

